

איך מגיעים לנבואה?¹

דביר פתח בלימוד הפסוקים מפרשת שופטים [דברים יח] העוסקים בנביא, ולאחר מכן שאל את החבורה האם נבואה היא דבר שחסר לנו היום? האם אנחנו משתוקקים אליה? האם אנחנו עושים דבר מה על מנת לקדם את חזרתה? האם יש משהו שאנחנו יכולים לעשות? האם זו צריכה להיות שאיפה משאיפותינו בעבודת ד'! האם ישנה התקדמות בכיוון זה שאפשר להצביע עליה?

• ר': בהתייחסות לשאלה כיצד אפשר לקדם את חזרת הנבואה בעם ישראל אני רוצה להעלות שתי נקודות:

1. שירים וריקודים - לאחר ששמואל פוגש את שאול, יוצק עליו שמן ומבשר לו את בשורת המלכות, הוא משלח את שאול לדרכו. שמואל מדרך אותו ואומר שיפגוש חבל נביאים בגבעת האילוהים, הנביאים מחזיקים כלי נגינה "לְפָנֵיהֶם נָבֵל וְתֶף וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהָמָה מִתְנַבְּאִים"². מכאן שנגינה מקרבת את האדם לקב"ה, מרוממת אותו ומקרבת לנבואה. רואים זאת גם בתורת הבעש"ט. מכאן שכלי משמעותי בקרבה לה' הוא שירים וריקודים.

2. כוח המדמה – "וביד הנביאים אדמה"³. הכוח העיקרי של הנביא הוא כוח המדמה. צריך להבין את המשמעות של כוח זה; יש נטייה לומר שצריך לפתח עולם דימויים באמצעותו הנביא מקשיב ושומע את דבר ה'. נראה לי שהכיוון הוא הפוך: בגמרא מופיע שהנבואה ניטלה מהנביאים וניתנה לקטנים ולשוטים⁴, המשותף לקטנים ולשוטים הוא שאין להם דעת. אין שכל רציונלי. כלומר, השכל הרציונלי הוא המונע קבלת נבואה משום שהוא מגביל את הדמיון. בעצם הרציונליזם מעכב את הנבואה. כך גם אפשר לראות שכל לימוד הקבלה הוא דימוי צורה ליוצרה. בד"כ חושבים שכוח המדמה חומרי יותר, אבל כאן מדובר על מבטים רוחניים ומופשטים. המשורר, הזמר או האומן תופסים נקודה פנימית ומשתחררים מהקיבעון לחומר. צריך להשתחרר מכבלי השכל, ולהגיע לשכל פחות רציונלי ומצומצם.

• י: שאלת על השאיפה וההשתוקקות לנבואה. אני לא חושב שנכון להגדיר הגעה לנבואה כמטרה. לא צריך לשאוף לשם אלא להיות ממוקדים בשאיפה לקרבת ה'. הי' יעשה הטוב בעיניו וישרה שכירתו על מי שיחפוץ.

¹ ט טבת תש"פ.

² שמואל א י, ה.

³ הושע יב, יא.

⁴ בבא בתרא יב ע"ב: "מיום שחרב בית המקדש, ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות".

- מ': אני רוצה להתייחס גם להגעה לנבואה וגם לשאלה של יי האם נכון לשאוף לנבואה.

1. לדעתי הבסיס להגעה לנבואה הוא תיקון המידות – "אמר ר' יוחנן: אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן ממש"5, ענווה היא הכלי הבסיסי של ההקשבה וברור שהיא מהווה תכונת יסוד אצל נביא, אך מה השייכות לחכם גיבור ועשיר? הדברים מקבילים לדברי בן זומא במסכת אבות6 שנותנים לנו הבנה מחודשת במושגים אלו. הם לא מאפיינים חיצוניים של האדם אלא מאפיינים פנימיים, מידותיו של האדם. אדם כזה חי את החיים באופן מלא; שמח בחלקו, לומד מכל אדם ומתגבר על יצרו. תיקון המידות מתברר כאן כתנאי בסיס לנבואה. כך גם אפשר לראות במימרא המפורסמת של ר' פנחס בן יאיר7, עליה ייסד הרמח"ל את מסילת ישרים. תהליך של עבודת ד' שמתחיל בתורה, בזהירות ובזריזות ומסתיים ברוח הקודש. תהליך התיקון וההתעלות של האדם בעבודת ד' מביא לידי שלמות המאפשרת השראת שכינה ורוח הקודש.

2. אבל צריך לדעת שיחד עם תיקון המידות, הנבואה נועדה עבור עם ישראל. אדם שהתקדש והתעלה יכול להיות כלי מצוין לנבואה, ובכל זאת הקב"ה יחליט לא להשרות שכינתו עליו משום שעם ישראל לא זכאי לה. כך אנו רואים אפילו בנוגע לנבואתו של משה רבינו, שלמרות שהיה מצד עצמו, מידותיו וקדושתו מוכן לנבואה, ה' לא התגלה אליו במשך כ-38 שנים משום שעם ישראל לא היה זכאי. לכן השאיפה לנבואה, אינה שאיפה פרטית שאהיה נביא, אלא שתשוב לעם ישראל שלמות המדרגה שלנו. הפסגה של הנבואה היא לא היכולת לראות את העתיד (כמו שתורגמה לאנגלית Prophet - היכולת לחזות את העתיד), אלא שלמות מידותית, הבאה לידי ביטוי במציאות. הנביא שהתקדש והתעלה הגיע לקרבת ה' ושמע את דברו עם מעט מחיצות.

- ב': מ' הציג שני חלקים בהגעה לנבואה: ההכנה של האדם והמדרגה של עם ישראל. כשיש צורך בנבואה בעם ישראל והגיע הזמן לכך, יש גם קיצורי דרך; שאול הגיע למדרגת נבואה, למרות שלכאורה לא הכין עצמו אליה משום שהגיעה העת להמליך אותו על ישראל:

1. בנוגע לשאיפה לנבואה - המלכות והנבואה קשורות זו בזו. הרצי"ה מצביע על הקבלה ביניהן: כשהמלכות נשחתת יש ירידה של הנבואה ומצד שני הרמב"ם

⁵ נדרים לח ע"א.

⁶ פ"ד, מ"א: בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם... איזהו גבור הכובש את יצרו... איזהו עשיר השמח בחלקו...".

⁷ עבודה זרה כ ע"ב: "מכאן א"ר פנחס בן יאיר: תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים...".

פוסק שהנביא ימשח את הכהן. לכן חלק מהשאיפה להתחדשות מלכות ישראל היא השאיפה לנבואה.

2. משה רבינו שאף שכל עם ישראל יהיו נביאים; "מי יתן כל עם ה' נביאים" והשאיפה לשלמות של הופעת עם ישראל היא הנבואה: "כי מלאה הארץ דעה את ה'".⁸

- ב: בזוהר הקדוש מופיע שכפי חלומות האדם כך הוא מקבל נבואה. בנושאים האלה ממש. כלומר, חלק מהעיסוק של האדם מביא אותו לנבואה. הנושאים שאדם עוסק בהם במחשבותיו מרוממים אותו והוא יכול לקבל מסרים העוסקים בהם. העיסוק בנושאים מרוממים מכשיר אותו להבין או לשמוע את דבר ה'.
- ה"י: איך אנחנו מכשירים ומקרבים את עצמנו לנבואה?

1. התבוננות או התעמקות יכולות לרומם את האדם ולקרר אותו למדרגה הזו; לקחת נקודה, להתעמק בה ולהגות בה, לרדת לעומקה ולהתבונן בה מתוכה באופן אינטואיטיבי, בריכוז פנימי. ההתבוננות וההתעמקות מביאים לעומק פנימי מאוד משמעותי. לדוג' הרמ"ק עסק במשמעות של גירושין, ומתוך כך הגיע למושג גירוש מהגוף.

2. להשתתף בצרת ישראל. כל אדם שמשותף בצרתם של ישראל והיא מטרידה אותו ומעסיקה אותו, מתעורר לאכפתיות.

השאיפה לנבואה לפעמים נראית משהו רחוק; החזו"א בספר אמונה ובטחון אומר שבמציאות השלמה יש כוח אלוקי המדבר עם בני האדם. זה דבר פשוט. זה חלק ברור של המציאות. עולם שלם הוא עולם בו יש נוכחות אלוקית גלויה ללא חציצת חומר. ממילא עלינו לשאוף לנוכחות זו, ועצם השאיפה לחיים של גילוי אלוקי מרוממת את המציאות.

⁸ ישעיה יא, ט.